

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪರಿಚಯ

ಡಾ.ಬಿ.ಸುರೇಶ್¹

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತಗೊಂಡಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಗಡಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡನಾಡು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳೊಡನೆಯೂ ನಿಕಟವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೂಡ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಏರಿಳಿತಗಳು, ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಬದಲಾವಣೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ 4ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 17ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವ ಹಲವು ಹತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಕೆತ್ತಿಸಿರುವಂತಹ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ; ಗಂಗರು, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ಚೋಳರು, ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು, ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ಪ್ರಭುಗಳು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಲವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ನಾಡಪ್ರಭುಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕೂಡ ಸಾಧಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಎ.ಇ.ಎಸ್., ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಗೌರಿಬಿದನೂರು

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೇರಳ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರವರೆವಿಗೂ ಸಹ ಅರಿಕುತಾರ ರಾಜ್ಯ' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಈಗಿನ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಸಂತತಿಯ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ ತಂದೆಯವರಾದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಜನ್ಮದಿನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕ್ರಿ.ಶ 1828ರಲ್ಲಿ ಅರಿಕುತಾರ ಎಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತವನ್ನು ಚಾಮರಾಜನಗರವೆಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ, ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ನಗರದ ಹೃದಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮೌರ್ಯರು, ಶಾತವಾಹನರಂತಹ ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಅರಿಕುತಾರ ಅಥವಾ ಈಗಿನ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಸನೀಯ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಆಧಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರಂಭಿಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳಾದ ಕದಂಬ, ಪುನ್ನಾಟ ಮೊದಲಾದವರು ನೇರವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರದಿದ್ದರೂ ಆ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿವರಣೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿರುವ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುವ ವರ್ಗ, ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ವರ್ಗಗಳ ಬೆಂಬಲ ಗಳಿಸಲು ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾದ ದೇವಾಲಯ, ಗುಡಿಗೋಪುರ, ಅಗ್ರಹಾರ, ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮತ್ತು ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾದಾಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾದಾಯ ದತ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂದಾನ ದತ್ತಿಗಳು ವಿವಿಧ ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳ ವಿಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ ಅಂಶವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸುವ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಅನೇಕ ನದಿ - ತೊರೆಗಳಿಂದಲೂ, ದಟ್ಟವಾದ ಅಡವಿ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಹಿರಿದಾದ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಶ್ರೇಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದು, ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಜನವಸತಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಯುಗ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಉಗಮಗೊಂಡವು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆದಿವಾಸಿ ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮುಂದೆ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳಂತಹ ಜನವಸತಿ ನೆಲೆಗಳು ಅಗ್ರಹಾರ, ಪುರಪಟ್ಟಣ, ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಸ್ಪರ್ಶ ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದು. ಈ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಗಟ್ಟಾಗಿತ್ತು.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ; ಈ ಪ್ರದೇಶದೊಡನೆ ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರು, ಮಾನ್ಯಖೇಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು, ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ಅರಸರಂತಹವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕೇತರ ಪ್ರಬಲ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಹಾಗೂ ಅರಿಕುತಾರ, ತೆರಕಣಾಂಬಿ, ಹದಿನಾಡು, ನೀಲಗಿರಿನಾಡು, ನಂದ್ಯಾಲದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜ ಸಂತತಿಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ಎಫಿಗ್ರಾಪಿಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಶಾಸನಗಳು ಸವಿವರವಾದ ಹಾಗೂ ವಿಪುಲವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿವಿಧ ರಾಜ ಸಂತತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ವರ್ಗಗಳು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಳೆಸಿದವು. ಬನವಾಸಿ, ತಲಕಾಡು, ಬದಾಮಿ, ಕಂಚಿ, ತಂಜಾವೂರು, ಮಾನ್ಯಖೇಟ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು, ಕಲ್ಯಾಣ, ವಿಜಯನಗರ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಮೈಸೂರು, ಕಂಚಿ, ತಂಜಾವೂರು ನಗರ ಪಟ್ಟಣಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಯಾಕಟ್ಟಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಬನವಾಸಿ, ಬದಾಮಿ, ವಿಜಯನಗರ, ಮಾನ್ಯಖೇಟ, ಕಲ್ಯಾಣ, ದೇವಗಿರಿಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು

ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ; ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ, ಬೇಲೂರು, ದ್ವಾರಸಮುದ್ರ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ತಲಕಾಡು, ಮೈಸೂರು, ತೆರಕಣಾಂಬಿ, ಉಮ್ಮತ್ತೂರು, ವಿಜಯಶ್ರೀಪುರ, ಕನಕಗಿರಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದವು. ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ಪೂರ್ವಘಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು ಸಂಧಿಸುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸೈನ್ಯ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಗಂಗರೊಂದಿಗೆ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ನೇರ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕೃತ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ ತಲಕಾಡು ಗಂಗರ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವರು ಶೈವ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗ ವಂಶವು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಂಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲವು ಶೈವ ಹಾಗೂ ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳ ತೀವ್ರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಹಂತವೆಂಬಂತಹ ಅಂಶವನ್ನು ಕೂಡ ದಾಖಲಿಸಬಹುದು.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ಆರಂಭಿಕ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಲು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಗಂಗ ರಾಜರ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಗಂಗರ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ತಲಕಾಡನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸರಿಸುಮಾರು 350 ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ 1000ದವರೆಗೆ 650 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕದಂಬರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಚೋಳರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿಯೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಗಂಗರು ಆಳಿದವರು.

ಗಂಗರು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದೊಡನೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡು, ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು, ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕ ಮಿಗಿತವನ್ನು (ಸರ್ಪಲಸ್) ಸಂಪಾದಿಸಿತು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಈ

ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು, ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳು, ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಾತ್ರದ ಬಗೆಗಿನ ವಿವಿಧ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ದಾಖಲೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಕುಲಗಾಣ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 7 ರಿಂದ 8ನೆಯ ಶತಮಾನದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 347ವು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಇದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ಮಾಧವನಿಂದ ಶಿವಮಾರನವರೆಗಿನ ಗಂಗರ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಶ್ರೀವಿಕ್ರಮ, ಶ್ರೀವಲ್ಲಭ ಮತ್ತು ಶಿವಕುಮಾರ ಈ ಮೂವರೂ ಅರಸರನ್ನು ಪೃಥಿವಿ ಕೊಂಗುಣಿ ವೃದ್ಧರಾಜ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದ ಎಲ್ಕಾರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 81ರಲ್ಲಿ ಗಂಗ ದೊರೆ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಪೆರ್ಮನಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋರ್ವನಿಗೆ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 126ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರುಷ ಎಂಬ ದೊರೆಯ ಬಸವಟ್ಟಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಸರು ತಲವನಪುರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೊಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 147ರಲ್ಲಿ ಗಂಗ ದೊರೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ್ಚಣಿ ಮುತ್ತರಸನೆಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಈತನು ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 725 ರಿಂದ 791ರವರೆಗೆ ತನ್ನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಂಚವಾಡಿಯ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 256ರಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ 8 - 9ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಹೆಸರಿಸುವ ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಪೆರ್ಮಾಡಿ ರಾಜಮಲ್ಲನ ಮಗನಾದ ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಎರೆಗಂಗನ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯದು ಎಂದು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಆಂತರಿಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ; ಹೊಂಗನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 165ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತನಾದ ಗಂಗರಸ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜಮಲ್ಲನೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಗಂಗರ ಶ್ರೀಪುರುಷನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೀಮಯ್ಯವಿನೊಂದಿ ಮನಲೆಯರ ಭೀಮಯ್ಯನು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವಿದೆ. ಕಮರಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವು ಗಂಗ ಶ್ರೀಪುರುಷನ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಬಸವಾಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 237ರಲ್ಲಿ ಕುದಿರೂರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕದನದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಪೆರ್ಮಾನಡಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಬೂತರಸ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾದ ಕೆರೆಹಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 354ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ನೀತಿ ಮಾರ್ಗ ಎರೆಗಂಗನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು; ಇದರ ಕಾಲವನ್ನು ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 906 ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಗ್ಗೊತ್ತಾರ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 385ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಅರಸನು ಒಂದನೆಯ ನೀತಿಮಾರ್ಗನಿರಬೇಕೆಂದು. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 886 - 887ರಿಂದಲೇ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜಮಲ್ಲನೊಡನೆ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಇಮ್ಮಡಿ ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಇರಬಹುದೆಂದು ಈಗ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಂಗಲ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 138ರಲ್ಲಿ ಇದು ಇಮ್ಮಡಿ ಮಾರಸಿಂಹನ ಕಾಲದ್ದು ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಈತ ರಾಜಾದಿತ್ಯನ ಮೇಲೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಎಲ್ಲೂರು ಎಲಕ್ಕೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 971 - 972ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 79 ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 999 - 1000ರ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 82ರಲ್ಲಿ ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಕೆಂಪನಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 991ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 145ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ಚೋಳ ರಾಜರಾಜನನ್ನು 'ಚೋಳ ನಾರಾಯಣ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಇದೇ ಅರಸನ ಹೊಂಗನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 167ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಹಾಗೂ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದೂ ಸಹ ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಿರುಗೊತ್ತಾರ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 406ರಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದ ವೀರನೊಬ್ಬ ತುರುಗಾಳಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾದಿ ಮಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಂಗಲ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1045 - 50ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 132ರಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ರಾಜಾಧಿರಾಜನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಚೋಳರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನವು ಕೆಂಪನಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 191ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ 23ರ ಕಾಲಮಾಮನದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 145 ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಜನನ್ನು ಚೋಳನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಹಳೇ ಆಲೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1058 - 1059ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 186ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನಿಗೆ 'ರಾಜಕೇಸರಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಎಣ್ಣೆಗುಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 303ರಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನ

ಆಡಳಿತ ಕಾಲದ ಆ ಗ್ರಾಮದ ತಿರುವಿನ ರಾಮೇಶ್ವರಮುಡೈಯ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳವಳನಾಡಾಳ್ ಮತ್ತು ಇತರರು ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಕೆಂಪನಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1018ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 146ರಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗೊಂಡ ಚೋಳ ಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಹಳೇ ಆಲೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1327ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 187ರಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗೊಂಡ ಚೋಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮುಡಿಗೊಂಡ ಚೋಳ ಮಂಡಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 18 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ.1273ರ 2 ಶಾಸನಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಟ್ಟವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 310ರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನಾಡು, ಹಿರಿಯನಾಡು ಹಾಗೂ ತೊರೆನಾಡುಗಳು ಪರಿನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಚವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 253ರಲ್ಲಿ ಕೈಯ್ಯರನಾಡು ಹಾಗೂ ಪಕಳುನಾಡುಗಳು ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪನಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 146ರಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗೊಂಡ ಚೋಳಮಂಡಲದ ಒಳನಾಡಾದ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಒಳನಾಡಿನ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1744ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 291ರಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗೊಂಡವು ಸತ್ಯಗಾಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು.

ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರ ನಂತರ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳರು ಕ್ರಿ.ಶ.1117ರ ವೇಳೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಗಂಗವಾಡಿಯಿಂದ ಚೋಳರನ್ನು ಹೊರದೂಡಿ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ದಡದಿಂದ ಕಂಚಿಯ ಭಾಗದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದುದು ಆತನ ಮಹಾ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಆತನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಹಲವು ನಿಷ್ಠೆ ದಂಡನಾಯಕರು. ಮಹಾಮಾತ್ರ ಕುಲದ ಪುಣಿಸಮಯ್ಯ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ; ಈತ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದ. ಈತನ ವಂಶಾವಳಿಯು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪಟ್ಟಣದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ - 3ರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಶೌರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ತೊದವರು (ತೊಂಡರು) ಹೆದರಿದರು; ಕೊಂಗರು ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡರು; ಪೊಲುವರು ಹತರಾದರು; ಮಲೆಯಾಳರು ಮಡಿದರು ಹಾಗೂ ನೀಲಾದ್ರಿ ವಶವಾಯಿತು. ಈತ ಕೇರಳಾಧಿಪತಿಯಾದನ್ನಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಈತ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಅರಸನ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪುಣಿಸನ ತಾತನಾದ ಪುಣಿಸಮಯ್ಯ 'ಶಾಸನ ವಾಚಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ' ಎಂದು ಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದ. ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಬಸದಿಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಣಿಸಮಯ್ಯನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈತನ ಗುರು ದ್ರವಿಡಾನ್ವಯದ ಅಜಿತಮುನಿಪ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ

ಹೊಯ್ಸಳರು ನೆರೆಯ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಚೋಳರ ವಿರುದ್ಧ ನಿರ್ಣಾಯಕ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಗಂಗರಾಜ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಮಹಾದಂಡನಾಯಕರ ಪಾತ್ರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪುಣಿಸಮಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ಅಮೋಘವಾದುದೆಂಬುದು ಗೋಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ತಮಿಳುನಾಡು ಹಾಗೂ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಸಹ ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡವೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1162 –1163ರ ಶಾಸನವು ನಾಟ್ಟುಗಾವುಂಡ ಗಂಗಾದಿರಾಜನ್ ಕುಂದು ನಾಡಲ್ವನು ಹೊಸ ಜನವಸತಿಯ ಗ್ರಾಮವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. 1167ರಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಲೂರಿನ ಕೇಶವ ದೇವರಿಗೆ ಮಯಮಲ್ಲಿದೇವ ಮತ್ತು ಇತರರು ತಿಬ್ಬಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನವಿತ್ತ ಸಂಗತಿ ಹರಳಕೋಟೆ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 222ರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ದೇಗುಲವನ್ನು 'ವಿಷ್ಣುಗೃಹವೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕರೆದಿದೆ; ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವರು ಮಲ್ಲಿದೇವ ಮಾರಾಯ ಮತ್ತು ಇತರರು. ತೆಳನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ.1169ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 122ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ನರಸಿಂಹ ಹೊಯ್ಸಳದೇವನೆಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಬೆಳಚಲವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1171ರ ಶಾಸನವು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಕಲ್ಲಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಲಗಾಣ ಗ್ರಾಮದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1173ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 343ರಲ್ಲಿ ಬಸದಿಗೆ ಇಡೈನಾಡಿನ ಅರವತ್ತು ಪ್ರಭುಗಾಮುಂಡರು ದತ್ತಿಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯವಿದೆ. ಶ್ರೀಪಾದಿರಾಜದೇವ ಅಥವಾ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜದೇವ ಈ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಡೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1247ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 128ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳ, ಹೊಯ್ಸಳ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನವು ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಪೆರುಮಾಳು ದಣ್ಣಾಯಕನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.ಈತ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಮುಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈತ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆರಿದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಮುಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1273ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 310ರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಡು ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಕುಮಾರನಾಡು, ಹಿರಿಯನಾಡು ಹಾಗೂ ತೊರೆನಾಡು ಎಂಬ ಮೂರು ಉಪನಾಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಳೇ ಆಲೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1278ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 195ರಲ್ಲಿ ಆಳರಸ ಹೊಯ್ಸಳ ಮುಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲೂರು ತೆಂಕಣ ಐಯಾವಳೆ ಎಂದು ಖ್ಯಾತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಊರಿನ ವೇಳರು, ಕೋವರು, ಕುಣಿಂದರು, ನಲ್ಲೊಡೆಯರು ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ವರ್ತಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಸೇರಿ ಚಂದ್ರನಾಥ

ಬಸದಿಯ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ, ಆ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಾದಿ ಸೇವೆ ನಡೆಯಲೆಂದು ಭೂಮಿಕಾಣಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಬಸದಿ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನವು ಸುವರ್ಣಾವತಿ ನದಿ ತೀರದ ಮಂಟಪದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿದೆ. ಹೊಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1294ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 149ರಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನ ತೊರೆನಾಡು, ತಗಡೂರು ಹಾಗೂ ಮೂಗೂರು ಕುಮಾರನಾಡಿನ ಭಾಗಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಚವಾಡಿಯ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1273 – 1274ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 253ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ದೊರೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹ ಹಿರಿಯ ನಾಡಲ್ಲದೆ ಕೈಯರನಾಡು ಮತ್ತು ಪಕಳೀನಾಡು ಎಂಬ ಎರಡು ನಾಡುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊತ್ತಲವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1303ರ ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ – 309ರಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ದಣ್ಣಾನಾಯಕನು ತೆರಕಣಾಂಬಿ ವರದರಾಜ ಅಲ್ಲಾಳನಾಥ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ದೇವರಿಗೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮಗ ಕೇತಯ ದಣ್ಣಾಯಕನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ದಾನಿಯು ತೆರಕಣಾಂಬಿ ನೆಲೆವೀಡಿನಿಂದ ಪದಿನಾಲ್ಕು ನಾಡನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನವು ಕೊತ್ತಲವಾಡಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿದೆ.

ಅರಿಕುತಾರ-ಅರಕೊಟ್ಟಾರ ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಈಗಿನ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದ ಒಂದನೇ ಪುಣಿಸಮಯ್ಯನ ಮೊಮ್ಮಗ ಎರಡನೇ ಪುಣಿಸಮಯ್ಯನು ತ್ರಿಕೂಟ ಬಸದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪುಣಿಸಜಿನಾಲಯವೆಂದೇ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಶ್ರೀವಿಜಯ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲದೇವರು. ದೀಪಗುಂಡಿ, ಜೋಳದೇಶ, ಪಾಂಡ್ಯ ದೇಶಗಳಿಂದ ಇತ್ತ ವಲಸೆ ಬಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಗೋತ್ರಗಳ ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಾಜನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಗೋತ್ರದವರು ಈ ಅರಿಕುತಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆನಿಂತರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೊಯ್ಸಳ ದೇಶಾಧಿಪತಿ, 'ದಕ್ಷಿಣ ಸಾರ್ವಭೌಮ' ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1132-1220) ರಾಯನಿಂದ ಮಾನ್ಯರಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕರಣೀಕರಾಗಿಯೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿಯೂ ನೆಲೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಹಲವರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಏಳೂನೂರ ಒಕ್ಕಲು ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ವಿವಿಧ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಘಟಕಗಳ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನೋಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ಮೂಲಕ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ಆನೇಕ

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲಾಸ್ಮಾರಕ ಮುಂತಾದ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪೋಷಣೆಯೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ

1. ಮಲೆಯೂರು ಗುರುಸ್ವಾಮಿ, ಹೊನ್ನುಹೊಳೆ, ಚಾಮರಾಜನಗರ, 2007
2. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ - 4, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, 1975
3. ಉಪೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್, ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಎನ್ನಿಯೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ಅರ್ಲಿ ಮಿಡೀವಲ್ ಇಂಡಿಯಾ, ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ, 2009
4. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಟಿ.ಎನ್, (ಸಂ), ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾನ್ ಟೆಂಪಲ್ ಇನ್ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್
5. ಮಂಜುಳ.ಎನ್, (ಪ್ರ.ಸಂ), ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಮೈಸೂರು, 2017
6. ಮಿಶ್ರಗಂಗಾಧರ ದೈವಜ್ಞ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜ, 2000, ಹಂಪಿ
7. ಬುಲೆಟಿನ್ ಆಫ್ ದಿ ಆಂಥ್ರಾಪಾಲಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೇ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ - 18, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, 1960
8. ಎಂ. ಶೇಷಾದ್ರಿ; ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಕ್ಸ್ಕವೇಷನ್ಸ್ ಆಫ್ ಟಿ. ನರಸೀಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು 1971
9. ಉಪೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್, ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಎನ್ನಿಯೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ಅರ್ಲಿ ಮಿಡೀವಲ್ ಇಂಡಿಯಾ, ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ, 2009
10. ನೀಲಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕೆ. ಎ; ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಫ್ರಂ ಪ್ರೀ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕ್ ಟೈಮ್ಸ್ ಟೂ ದಿ ಫಾಲ್ ಆಫ್ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಪೈರ್, ಮದ್ರಾಸ್, 1958
11. ಎಸ್.ಶೆಟ್ಟರ್. ಶಂಗಂ ತಮಿಳುಗಂ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2007
12. ಷೇಕ್‌ಆಲಿ. ಬಿ, ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಗಂಗಾಸ್, ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1974
13. ನೀಲಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕೆ.ಎ;ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಫ್ರಂ ಪ್ರೀ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕ್ ಟೈಮ್ಸ್ ಟೂ ದಿ ಫಾಲ್ ಆಫ್ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಪೈರ್, ಮದ್ರಾಸ್, 1958